

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

Світовий досвід із розвитку і запровадження у навчальних закладах різного типу дистанційних форм навчання створив сприятливий ґрунт для запозичення багатьма країнами базових практик та створення власних моделей дистанційної освіти з урахуванням комплексу політико-економічних та соціокультурних особливостей. В останнє десятиліття реалізацію цього процесу значно прискорює стрімкий розвиток комп'ютерних і телекомунікаційних технологій.

Відтак, забезпечення вільного доступу до освітніх ресурсів шляхом широкого використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж становить провідну мету системи дистанційної освіти.

На сучасному етапі реалізація ДО здійснюється за допомогою різноманітних технологій, які передбачають використання різних форм подання навчально-методичних матеріалів та різноманітних контрольних зрізів; застосування в різних обсягах телекомунікаційних технологій і ПК та ін. [5].

До першочергових проблем, які виникають у процесі реалізації дистанційної форми навчання для дисциплін гуманітарному напрямку, можна віднести складність контролю пізнавальної діяльності студентів та об'єктивного оцінювання їх знань. Для забезпечення успішного координування та перевірки самостійної роботи студентів рекомендовано використовувати технології змішаного навчання або контроль в режимі «он-лайн» [2, с. 21]. Крім того, нагального вирішення потребують питання по розробці спеціальних електронних навчально-методичних матеріалів, створення загальної бази даних дистанційної освіти.

Гостра необхідність розв'язання першочергових завдань, які повстали перед сучасною українською освітою внаслідок чисельних змін в суспільно-політичній царині суспільства вимагає створення надійної моделі освіти, яка б гарантувала успішну реалізацію провідного принципу ДО – «освіта впродовж усього життя». Відтак, першочерговими завданнями дистанційної освіти в українському освітньому просторі є адаптація її провідних форм до професійних запитів і потреб здобувача, а також формування в процесі дистанційного навчання когнітивного досвіду особистості.

Метою дослідження є вивчення, систематизація та порівняння наявних моделей дистанційної освіти, які застосовуються для гуманітарних дисциплін у дистанційному режимі та виділення найбільш дієвих і результативних її форм.

Завданнями публікації виступають:

- ознайомлення з історією виникнення і розвитку дистанційної форми навчання;
- аналіз досвіду у цій площині зарубіжних освітніх установ;
- визначення передових моделей дистанційної освіти щодо викладання гуманітарних наук.

Серед сучасних вітчизняних дослідників дистанційної освіти, які здійснили комплексний аналіз її базових моделей та світовий досвід реалізації даної форми навчання можна виділити Н. Жевакіну, В. Кухаренко, В. Бикова, Л. Гаврілову, А. Андрєєва та ін. Серед зарубіжних науковців варті уваги дослідження М. Сімонсона, Д. Пейнтера, П. Валіатана. Аналізуючи процес розвитку ключових аспектів дистанційної освіти вони успішно розробили і збагатили її термінологічний апарат та чітко визначили реальні перспективи подальшого розвитку даної моделі в українських освітніх закладах.

Засновником дистанційної форми навчання і розробником першого курсу нової моделі співпраці учасників освітнього процесу вважається англієць Ісаак Пітман. Відбулась ця визначна в освітній історії подія в другій половині XIX ст. Трохи пізніше практика дистанційної освіти була продовжена в Берлінському університеті, і лише наприкінці XIX століття дана форма навчання отримує

офіційний статус. Надалі інновація продовжує активно запроваджуватись в ряді освітніх європейських установ і лише на початку ХХІ століття з'являється в Україні.

Слід зазначити, що реалізація дистанційної освіти на першому етапі свого розвитку здійснювалась шляхом листування учасників освітнього процесу. Наступний період характеризувався активним запровадженням мультимедійного підходу у процес навчання. Розробкою відповідного обсягу необхідних навчальних матеріалів в даному разі займався Відкритий Університет Великобританії. Відносно подальшого розвитку інноваційної моделі освіти, то він відбувався шляхом стрімкого запровадження інтерактивних електронних технологій, які сприяли комп'ютеризації дистанційної освіти. Ці процеси забезпечили ДО якісно новою комунікаційною моделлю яка значно спростила взаємодію учасників освітнього процесу завдяки використанню нових каналів зв'язку – електронної пошти, аудіо- відеоконференції тощо.

В українській освітній системі розвиток і запровадження ДО здійснювався у три етапи. Протягом зазначеного періоду тривали організаційні процеси оформлення нової освітньої моделі, розроблення правових засад і стандартів, стрімке розгортання і запровадження дистанційної освіти як альтернативної форми навчання, залучення додаткових джерел фінансування та інші чисельні кроки у цьому напрямку. На сьогодні українська система дистанційної освіти знаходиться на етапі становлення. Використовуючи світовий досвід у галузі дистанційної освіти створюються спеціалізовані навчальні центри та розробляється відповідна теоретична база для їх подальшого успішного функціонування. Однак недостатньо реалізованим залишається справжній потенціал педагогічних навчальних закладів [4].

Дистанційне навчання реалізується на базі спеціальних педагогічних технологій, які передбачають використання в процесі активного спілкування (за допомогою телекомунікаційного зв'язку) викладачів зі студентами індивідуальних структурованих навчальних матеріалів в електронному вигляді. Такий підхід здатен забезпечити планомірну інтеграцію студента в спеціально

створений освітній простір, активізацію його пізнавальної діяльності і разом з тим можливість отримання кваліфікованої тьюторської допомоги [1, с. 225].

В цілому, технології дистанційного навчання мають дві базові складові – педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології навчання. До перших відносяться такі технології, як: кореспондентська, кейс, мережева, змішана та TV технологія. Серед найбільш поширених інформаційних технологій ДО можна виділити презентаційні (книги та друковані матеріали, електронні тексти й публікації, комп'ютерні навчальні програми, мультимедіа, телебачення, радіо, віртуальна реальність та моделювання, електронні підтримуючі системи); доставки (радіотрансляція, аудіокасети, телетрансляція, відеокасети, CD-ROM, DVD (цифрові відеодиски), інтернет); взаємодії (телеконференції, електронна пошта й ін.) [3, с.120].

Для успішної реалізації дистанційного навчання у гуманітарній сфері першочергову увагу необхідно приділити наступним критеріям:

- Своєчасній розробці спеціальних дистанційних курсів.
- Належній підготовці викладачів-гуманітаріїв, які, мають опанувати дистанційні технології та вміти їх вільно використовувати на практиці. Крім того, обов'язково слід враховувати специфіку наочно-образного мислення студентів цього профілю та їх невисокий рівень володіння інформаційними технологіями.
- Формуванню у викладачів відповідних методичних вмінь щодо організації навчального процесу «на відстані» та надання консультативної допомоги студентам у рамках окремої програми ДО.
- Відбору найпродуктивніших методик, які сприятимуть активізації пізнавальної діяльності, розвиватимуть творчі здібності студентів, вироблятимуть в учасників дистанційного освітнього процесу вміння знаходити, аналізувати та використовувати нову інформацію.

Відтак, використовуючи багатий світовий досвід по впровадженню дистанційної освіти та реалізації її головних принципів, українська освітня система потребує певних зусиль для її доопрацювання та подальшого

вдосконалення. Стосовно застосування дистанційних форм навчання для викладання дисциплін гуманітарного циклу, головний акцент слід зробити на розробці достатньої матеріально-технічної бази, яка б допомогла студенту швидко орієнтуватись в інформаційному просторі та з легкістю набувати цифрові компетенції сучасної освіти.

Джерела та література:

1. Власенко Л.В. Переваги та недоліки дистанційного навчання / Л. В. Власенко // Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності: збірник наукових праць. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічно університету ім. І. Франка, 2013. – С. 224–228.
2. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ / А. Веремчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – № 43(2). – С. 19-27.
3. Думанський Н. О. Класи сучасних технологій дистанційної освіти / Н. О. Думанський // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 26 (610). – С.119-125.
4. Жевакіна, Н.В. (2009) *Педагогічні умови організації дистанційного навчання студентів гуманітарних спеціальностей у педагогічному університеті* (автореф. дис... канд. пед. наук:13.00.04). Луганськ. (Zhevakina, N.V. *Pedagogical conditions for organizing distance learning of humanities students at a pedagogical university* (DSc thesis abstract). Lugansk.
5. Толочко В. М. Проблемні аспекти дистанційної форми освіти та можливості її використання в Україні / В. М. Толочко // Провізор. – 2009. – № 11.